

VEFATININ 50. YILI MÜNASEBETİYLE NURETTİN TOPÇU'NUN HİKÂYESLERİ VE HİKÂyecİLİĞİ ÜZERİNE

Abdullah Uçman

■ Cumhuriyet Dönemi Türk fikir hayatının önde gelen isimlerinden biri olan Nurettin Topçu hayatının bir döneminde hikâyeler de yazmış ve bunların bir kısmını *Taşralı* adıyla bir kitap hâlinde yayınlamıştır. Nurettin Topçu'nun hikâyelerine ve hikâyeciliğine geçmeden önce birkaç cümle ile devrin önde gelen hikâyecileriyle hikâye anlayışından söz etmek istiyorum.

Edebiyatımızda Cumhuriyet'ten önceki yıllarda özellikle Ömer Seyfettin ve Refik Halid'in hikâyeleriyle sağlam bir zemine oturan hikâye türü, Cumhuriyet'ten sonraki yıllarda da önemli bir hamle yapar. Bunu sağlayan hikâyecilerin başında Sait Faik ile Sabahattin Ali gelir. Onlarla beraber Memduh Şevket Esendal, Sadri Ertem, Kenan Hulûsi, Fahri Celâl Göktulga, Osman Cemal Kaygılı, Ümrân Nazif Yiğiter, Ahmet Hamdi Tanpınar, Orhan Kemal ve Haldun Taner gibi isimlerle Türk hikâyeciliği daha sonraki yıllarda giderek daha da gelişir ve zenginleşir.¹ Nurettin Topçu'nun hikâyelerini yayınladığı 50'li yıllarda ise Türk hikâyeciliğine, bazı istisnalar dışında, 40'lı yıllarda Mahmut Makal, Fakir Baykurt ve Talip Apaydın gibi Köy Enstitüsü çıkışlı yazarların öncülük ettiği “köy edebiyatı” hâkim durumdadır.

Yazımızın konusunu teşkil eden Nurettin Topçu ise, hikâyecilikte iddialı olmamakla beraber, çoğunu 50'li yıllarda kaleme aldığı, bazılarını kendisinin çıkardığı *Hareket* ile Necip Fazıl'ın *Büyük Doğu* dergisinde yayınladığı hikâyelerinden yirmi kadarını 1959 yılında *Taşralı* adıyla bir kitap hâlinde neşreder. Bunlara daha sonra dört hikâye daha ilave edilerek kitap 1998 yılında ikinci defa basılır.²

Daha önce *Taşralı* ile ilgili bir yazı kaleme alan Mustafa Kutlu kitapta

1 Bu konuda bk. Âlim Kahraman, *Modern Türk Hikâyesi*, İstanbul 2015, s. 29-77.

2 *Taşralı*'nın, 2023 yılında Dergâh Yayınları tarafından 13. baskısı yapılmıştır.

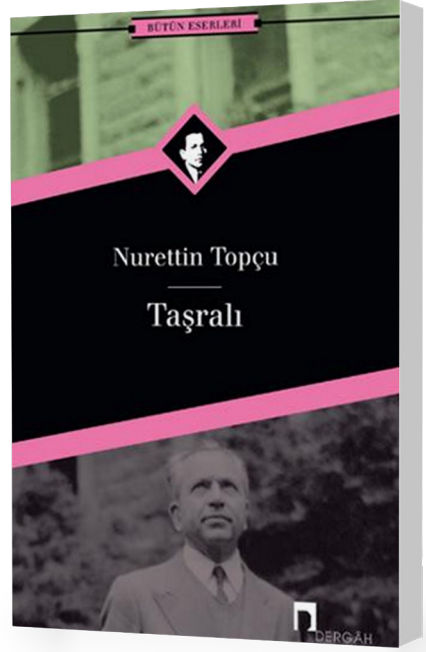
yer alan hikâyelerin işlenen konulara göre şu şekilde belli başlı üç grupta ele alınabileceğini belirtmiştir:

- 1) Anadolu köylüsünü ele alan hikâyeler,
- 2) Aydın kesimin meselelerini işleyen hikâyeler,
- 3) Topçu'nun kendi kişiliği, hayalleri, ıstırapları ile günlük gerçekleri aşan ve öte fikrine yönelen mistik karakterli hikâyeler.³

Ben de burada bu tasnife bağlı kalarak hikâyeleri değerlendirmeye çalışacağım.

Topçu'nun birinci grupta yer alan hikâyelerine topluca baktığımızda, bunlarda yoğun olarak 40'lı, 50'li yılların Anadolu köylüsünün hayatını, daha doğrusu, acılarını, ıstıraplarını, özlemlerini, gurbet ve hasret duygularını dile getirdiğini görürüz. Yer yer romantik, ama çoğu zaman realist özellikler taşıyan bu hikâyelerin büyük bir kısmı doğrudan doğruya hikâye yazarının bizzat şahit olduğunu tahmin ettiğimiz yaşanmış olaylardan yola çıkılarak yazılmış özellikler taşır. Çeşitli yazılarında edebî anlamda "Anadolu Romantizmi"ni savunan Nurettin Topçu'nun bu görüşü aynı yıllarda Sabahattin Ali'nin hikâyeleriyle görünüşte bir benzerlik taşısa da, dünya görüşü ve vermek istediği mesaj itibarıyla ondan çok farklıdır.

Kitaptaki hikâyelerin büyük bir kısmı Erzincan'a bağlı Eğin ve çevresinde geçer; bunun sebebi yazarın anne tarafından Eğin'li bir aileye mensup oluşudur. Dolayısıyla Topçu, hayatının sonuna kadar bu kasabayla münasebetini kesmemiş, bildiğimiz kadarıyla, vefatına kadar hemen her yaz Eğin'e gitmiş; orada, bir süre yöre halkıyla ve özellikle tabiatla baş başa yaşamıştır. Dolayısıyla buradaki mahallî hayatı, tabiatı, insanları, çevreyi bizzat yakından tanımış ve gözlemlerini hikâyelerinde başarılı bir şekilde ele alıp işlemiştir. Mustafa Kutlu'nun anlatımıyla "Eğin, Giresun'dan başlayıp Şebinkarahisar, Koyulhisar, Kemaliye, Arapkir ve Harput gibi kazaları takip ederek Bağdat'a doğru giden eski kervan yolları üzerinde kurulmuş bir yerleşim bölgesidir. Sarp kayaların, yüksek tepelerin kılıç gibi kesildiği, dik uçurumların dibinde Fırat nehrinin çağıldayarak aktığı, bağlık bahçelik bir kasabadır. Hemen her yanından pırıl pırıl kaynak suları fışkırır. Son derece dikkate değer ahşap mimari örnekleri, hâlen eski hâlini

3 "Taşralı", Nurettin Topçu (ed. İsmail Kara), Ankara 2009, s. 336.

muhafaza eden çarşısı, dokuma, halı, yemeni gibi el tezgâhlarına dayanan geçim dünyası; üzümü, dutları ile Doğu Anadolu'da görenleri her şeyi ile şaşırtacak özelliklere sahip bir yerleşim bölgesidir.”⁴

Aynı zamanda kitaba adını veren “Taşralı” hikâyesinin kahramanları da Şebinkarahisarlı’dır ama burada olaylar İstanbul’da geçer. Bir namus meselesinin işlendiği hikâyede olaylar, doğrudan doğruya anlatıcı-yazar tarafından nakledilir. Hikâyede esas itibarıyla, çeşitli sebeplerle Anadolu’dan İstanbul’a göç eden insanların dramatik hayatı anlatılır. Aynı yıllarda dönemin başka yazarları tarafından da işlenen, hatta çeşitli filmlere konu olan olay, burada kuru bir anlatımla değil, yer yer etkileyici tasvirler de yapılmak suretiyle dile getirilir. Asılsız bir iftira yüzünden katil olup hapse düşen kocası Sefer’in peşinden İstanbul’a gelen ve kendisine “taşralı” denilen hikâye kahramanı Emine, burada taşralıyı hor gören, her fırsatta aşağılayan birtakım insanlar tarafından alabildiğine istismar edilir; taşralı çilekeş Emine, İstanbul’da kızının ölümüne şahit olur ve çektiği acılara dayanamayarak sonunda bir otelin merdivenlerinde kendini asmak suretiyle hayatına son verir. Evet hazin bir son, mazlumlar, zalimlerin, hainlerin, entrikacıların karşısında mağlûp olmuştur, ama hikâyenin sonunda Sefer, yıllar sonra da olsa hapisten çıkınca ocağını söndüren düşmanından mutlaka intikamını almaya ahdederek.

“Dam” hikâyesinde köylünün cehaletini bir şekilde istismar eden köyün muhtarı; “Tereke”de “Taşralı”daki gibi kendini asmak zorunda kalan İmmigül’ün feci âkıbeti, geride kalan kızı Gülşan’ın doğup büyüdüğü köyünü terk etmek zorunda kalışı; “tereke” adı verilen üç beş parça eşyanın sahtekâr imamla muhtar ve köydeki diğer çıkarıcılar tarafından gasbedilmesi; “Karayazı”da ömrünü bir aşk uğruna heba eden Kevser’in tamamen Eğin türküleri ve Eğin folkloru ile oluşan hayat hikâyesi son derece hazin ve etkileyici bir üslupla dile getirilmektedir.

Aynı şekilde “Araboğlu”, “Kütük”, “Köy Hocası”, “Yitik” ve “Kayan Köy” adını taşıyan hikâyelerde de Eğin ile civarında geçen olaylar anlatılır. Bu hikâyelerde nedense hep zavallı, acınası, cehalet kurbanı köylülerle onları istismar eden kötü insanlar söz konusu edilmekte; köyün muhtarıyla imamı elbirliği yapıp köylüyü aldatmakta ve şahsi menfaatlerine âlet etmektedir.

Yer yer oldukça etkileyici tabiat ve çevre tasvirlerinin de yapıldığı bu hikâyelerde yazar olayları genellikle objektif bir bakış açısıyla anlatır.

“Taşralı” ve “Karayazı” gibi, gurbet ve hasret konulu hikâyeler dışındaki Anadolu köylüsünden bahsedilen “Dam”, “Köy Hocası”, “Tereke” gibi diğer hikâyelerde ise cehaletin sebep olduğu felaketler, hileler, çekişme ve birtakım sosyal meseleler ortaya konur. Problemlere genellikle ahlaki açıdan yaklaşan yazar, zaman içinde Anadolu köylüsünün ahlakının nasıl bozulduğunu; kısacık bu dünya hayatı için ebedî hayatlarını nasıl feda ettiklerini de sergiler.

⁴ age., s. 336-337.

Yazarın muhtemelen annesi vasıtasıyla yakından tanımış olduğunu tahmin ettiğimiz, hikâyelerin kadın kahramanlara Gülşan, Kevser ve Kamaraçlı kadınların “Yabanın gelini” dediği “Yitik” hikâyesindeki Ömer’in anası, “Kayan Köy”ün Gülsün’ü gibi bazı kadınların şahsında yazarın esasen Anadolu kadınının aşkını, hayata, köy hayatının katı gerçeklerine ve ızdıraplara katlanışını, aza kanaat edişini, merhametini, cesaretini ve sarsılmaz ahlak anlayışını dile getirdiğini görürüz.

Taşralı’da yer alan hikâyelerden “Görünmeyen Adam”, “Nahiye Müdürü” ve “Şehid Oğlu Şehid” adını taşıyan hikâyeler ise, öncekilerden farklı olarak, Batı Anadolu’da, ilk ikisi Biga’da, diğeri Denizli’de geçer.

Nurettin Topçu’nun, 40’lı yıllarda İstanbul’da Galatasaray Lisesinde öğretmenlik yaparken bir not meselesi yüzünden sürgün olarak gittiği İzmir ve çevresinden izler taşıyan bu hikâyelerde işlenen konular da diğer hikâyelerden pek farklı değildir. Diğer hikâyelerinde olduğu gibi bunlarda da namussuz dolandırıcılarla ırz ve namus düşmanları, köylünün kanını emen acımasız zalim kişilerin yanında yiğit ve cesur kahramanlarla bir kısım cehalet kurbanları yer alır. “Görünmeyen Adam” hikâyesinde Millî Mücadele yıllarında Batı Anadolu’yu işgal eden bir Yunan müfrezesine direnen bir köy, yirmi yıl sonra bu sefer işsiz güçsüz gençlerden oluşan bir kafilenin istilasına uğrar. Ve sonunda, yıllar önce Yunanlıları köyden uzaklaştıran şehit oğlu Osman Ağa ile oğlu Yusuf köylülerden işbirlikçi Üzeyir’in de yardımıyla pusuya düşürülüp gelini Kismet’in kaçırılmasıyla hazin bir şekilde sona erer. Bu hikâyelerde de ahlak sahipleri ile zayıf ve güçsüz karakterlerin kurnaz ve hilekâr kişiler tarafından acımasızca ezildikleri ve yok edildiklerine şahit oluruz.

İsimlerini zikrettiğim hikâyelerin büyük bir kısmında bir tarafta zalim, merhametsiz, menfaat düşkünü köylüler, sahtekâr din adamları, tüccarlar, acımasız türedi zenginler, köylüyü sömürmek suretiyle sırtını devlete dayayan yöneticilerle uçkâğıtçı muhtarlar ve eşkıyalar, diğer yanda ahlak sahibi, düzgün, mazlum, cehalet kurbanı köylülerle, dürüst, fazilet sahibi kahramanlar yer alır. Hikâyelerdeki kötü, düzenbaz ve zalim kahramanların, genellikle, Anadolu’nun yerli halkından olmayıp, “Boşnak”, “Giritli” ve “Arnavut” gibi Anadolu’ya sonradan gelen, “dışarlıklı” kişilerden meydana geldiği dikkati çeker.

Taşralı’da yer alan ikinci guruptaki hikâyeler, devrin aydın kesimiyle, yani tahsil görmüş kişileriyle ilgilidir. “Memuriyet Hayatı”, “Mübarek Zat”, “Deli”, “Nahiye Müdürü” ve “Köy Hocası” adını taşıyan hikâyelerin ortak özelliğini, memlekete hizmet aşkıyla Anadolu’ya giden ve esasında yazarın şahsında sembolleşen, ideal sahibi bir kısım aydınların cehaletle mücadelesi oluşturur.

“Memuriyet Hayatı” adını taşıyan hikâyede İstanbullu Harun Bey adlı bir memurun, karısı, âmirleri, arkadaşları ve çocukları arasında, memleketin bir ucundan öbür ucuna dolaşmakla, daha doğrusu tayin ve sürgünlerle tüketilen, yorucu ve yıpratıcı memuriyet hayatı anlatılır. Burada Harun Bey merkeze

alınmak suretiyle, boşu boşuna geçen, yani heder olan bir ömrün muhasebesi yapılmaya çalışılır.

Kitabın en ilgi çekici hikâyelerinden biri olan “Mübarek Zat”ta ise, kendilerini İslam davasına adanmış Tıbbiyeli iki gençten birinin, yazdığı bir yazı yüzünden hapse düşmesiyle başlayan hikâyeye, diğer arkadaşının onu hapisten kurtarmak için verdiği mücadele ile devam eder. Bu süreçte gerekli maddi yardımı sağlamak üzere dost zannederek çaldığı bütün kapılar Doktor Fuat’ın yüzüne kapanır. Başlangıçta şehrin muhafazakâr kesimi giriştikleri mücadelede gençleri desteklerken, bir süre sonra kendi çıkarlarına zarar vereceği endişesiyle onları mücadeleden vazgeçirmeye çalışır; bununla da kalmaz onlara çamur atmaya kalkarlar. Sonunda, böyle bir şehirde bu insanların arasında yaşamaktansa bir hapishanede, hapiste yatmanın çok daha iyi olduğuna kanaat getiren Doktor Fuat, Tevfik Fikret’in “Sis” şiirinde İstanbul’a lanetler yağdırdığı gibi, o da: *“Bu şehir yıkılmalı, hayır bir karanlığa gömülüp sessizce yok olmalıydı ve bütün insanlardan mürekkep enkazıyla derin bir çukura gömülmeliydi!”* diyerek, hapisteki arkadaşları gibi o da daha şiddetli bir yazı yazıp hapsedilmeyi ve ancak bu şekilde ruhunun selamete kavuşacağına karar verir.

Bu hikâyede Nurettin Topçu, muhtemelen, yakından tanıdığı çevresindeki birtakım hacı hocalarla, zengin konaklarında yan gelip yatan dört hanımla evli, tasavvuftan nasibi olmayan sahte şeyhlerin, alavere dalavere ile Karun kadar zengin tüccarların, doktor ve mühendislerin, mevlithan ve duahanların, cenazeden cenazeye koşan imamların; merhametten nasibi olmayan, her şeyi kılıfına uyduran sahtekâr din adamlarının ağır bir şekilde eleştirisini yapar.

Esasen, hiçbir zaman “Din adamı” şeklinde bir nitelemeyi kabul etmeyen Nurettin Topçu, Türkiye’de din adamı kisvesi altındaki birçok şahsı, ahiret hayatını bile ikinci bir yeryüzü tapusu ile dağıtmaya kalkan “menfaat tellâlları” olarak görür. Bu tipleri “Sadaka dilencileri”, “cennet ve huri dilencileri”, “ahret dilencileri” şeklinde niteleyen Topçu, memlekette sahtekâr şeyhlerle mürşit geçinenlerin devletin takibine uğramamasından, cahil insanlar üzerinde sanatlarını kolayca icra etmelerinden de sürekli olarak yakınır.⁵

“Deli” adını taşıyan hikâyeye, akıl hastanesine düşen bir sinir doktorunun oldukça dramatik hikâyesinden meydana gelir. Hastanenin içinde de dışında da rahat yaşayamayan, huzur bulamayan doktor, sonunda insan benliğinin her iki mekânda da değişmediğini ve değişmeyeceğini fark eder. Hikâyenin sonunda nur yüzlü bir ihtiyar, doktoru içine düştüğü azap girdabından çekip çıkarır. Aslında bu hikâyede sembolik bir takım ifadelerle bazı yönleriyle Cumhuriyet Türkiye’sinin eleştirisi yapılmaktadır. Hikâye yorumlanırken doktoru azap çukurundan kurtaran nur yüzlü ihtiyarın, Fransa’dan dönüşte benzer

5 Bu konuda daha ayrıntılı bilgi için bk. Dursun Şahin, “Nurettin Topçu’nun *Taşralı* Adlı Eserinde Dinî Otorite ve Din Adamı”, *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, Aralık 2007, s. 309-323.

bunalımları yaşayan Nurettin Topçu'yu hakikat yoluna kavuşturan, Abdülaziz Efendi olduğu ifade edilmiştir. Bildiğimiz kadarıyla Abdülaziz Efendi 1952 yılında vefat etmiş, Nurettin Topçu da, muhtemelen, müşşidinin kaybindan duyduğu ıştırabı bu şekilde dile getirmeye çalışmıştır.⁶

“Köy Hocası” adını taşıyan hikâye de, kendilerini cehaletle savaşmak üzere Anadolu köylüsüne hizmet etmeye adayan idealist bir öğretmen karı-kocanın mücadelesini anlatır. Ancak, genç çiftin bütün çabalarına ve gayretlerine rağmen burada da cehalet galip gelir ve birkaç yıllık mücadelenin sonunda idealist karı-koca hizmet aşkıyla gittikleri köyü terk etmek zorunda kalırlar.

Benzer şekilde “Nahiye Müdürü” de, bekâr bir nahiye müdürünün yıllarca yöre halkına hizmetini anlatan bir hikâyedir. Bu hikâyede de, öncekinde olduğu gibi, Nahiye müdürü Osman Bey’le idealist genç öğretmen, çıkarları ve kurulu düzeni bozulan birtakım cehalet kurbanlarının kurbanı olurlar.

Her iki hikâyenin sonunda hikâye kahramanları bulundukları yerde mücadele ettikleri insanlara karşı mağlûp düşerler ama dikkatle bakarsak, okuyucunun gözünde bunların mağlûbiyeti bir bakıma “galibiyet” olarak telâkki edilir.

Doğrudan doğruya yazarın duygu, düşünce ve ruh iklimini yansıtan üçüncü gruptaki hikâyeler ise, gerek yapı gerekse söylem bakımından diğer hikâyelerden ayrılmakta, büyük farklılık göstermektedir.

Bu grupta yer alan hikâyelerin başında yer alan “Yıldırım’ın Huzurunda”, gerek konusu gerekse anlatımıyla başlı başına muhteşem bir metin hüviyeti gösterir. Çeşitli antolojilere, hatta ders kitaplarına alınması gereken ve birinci şahıs ağzından anlatılan metinde anlatıcı-yazar Bursa’dadır. Ulu Cami’de sabah namazını kılar, Allah’a yalvararak kendisinin de içinde bulunduğu toplumu teşkil eden insanların kurtuluşu için dua eder. Hatiften gelen bir seda ona şöyle seslenir:

“Git, ecdadına sor, Murad’a ve Yıldırım Han’a danış!”

Bunun üzerine kahraman, Yıldırım Han’ın huzuruna varır ve ona şu şekilde şikâyetle bulunur:

“Allah’ı tanıyanlarla tanımayanlar, hayâyı tanıyanlarla tanımayanlar. İki ordunun harp hazırlıkları devrindeyiz. İki taraf da kılıç kuşanıyor. Bir taraf tepeden tırnağa şekavet silâhlarına bürünmüş, çiğnemek, kırmak, yıkmak için hazırlanıyor. Yeryüzünün her şeyini, hikmeti, ticareti, serveti, ilmi, sanatı her şeyi zulüm için vasıta hâline koymuş, Allah’a yönelen vicdanlara saldırıyor... Bunlara beddua etmez misin?”

6 Mustafa Kutlu, “Taşralı”, *age.*, s. 339.

Bu serzenişe karşı Yıldırım Han:

“Rahmet eyle Allah’ım, rahmet eyle!” diye dua eder.

Anlatıcı-yazar bu cevap karşısında sabredemez ve şöyle haykırır:

“Sen onlara beddua etmiyorsun. Lâkin onlar Timur’un askerlerinden daha zalimdir!”

Yıldırım Han, ebedî secdesi üstünde ağlayarak: *“Hayır!”* der; *“Buna asla izin veremem. Onlar asla kan dökmesinler, zulmetmesinler. İrşad etsinler, zalimleri zulmün sefaletinden kurtarsınlar. Altı yüz yıllık secdemın arkasında toplanan orduya zulmü emredemem! Yakında rahmet meleklerinin yanında yer alacak evlâdına söyle: Sabır gıdaları olsun, gayret duaları, birlik silâhları olsun! Tekrar ediyorum, onlara söyle, benim ebedî huzurumu istiyorlarsa önce gafillerle zalimleri kurtar-sınlar!”* diye karşılık verir.

Bütün Bursa ovası tekbir sesleriyle sabaha uyanırken, anlatıcı-yazar Yıldırım Han’dan aldığı emri yarınların gazilerine ulaştırmak üzere yola çıkar.⁷

Bu hikâyenin kaleme alındığı 1952 yılından sonra Nurettin Topçu, bir bakıma Yıldırım Han’ın emrini yerine getirmek üzere hem hayatında, hem de yazılarında sabrı, gayreti, rahmeti ve merhameti tavsiye etmiş; bir bakıma ecdadının vasiyetine uygun olarak hareket etmiştir.

Kitapta, daha sonraki hikâyeler ise “Geleceğin Masalı” başlığı altında üç kısımdan meydana gelir: “Mahşer”, “Büyük Mahkeme” ve “Ebedî Hayat” adlarını taşıyan bu hikâyeler kendi içinde bir bütün oluşturur.

Adı üzerinde “Mahşer”, kıyametin kopması ve insanların mezarlarından kalkarak mahşer meydanında toplanmalarını hikâye eder.

“Büyük Mahkeme”de, mahşer meydanına nurdan bir kürsünün kuruluşu ve bunun önünde insanların hesap vermeleri anlatılır. Dünyaya hiç inmemiş, insanları görmemiş bir melek gelip geçenleri seyretmekte, gördüğü manzaraya tahammül edememektedir. Büyük mahkeme sonunda her şey ayan beyan ortaya çıkar, kimsenin yaptığı yanına kalmaz. Ancak ilahi adaletin tecellisinden sonra, Hz. Peygamber’in sonsuz şefaati sayesinde bütün insanlığın kurtuluşu gelir.

“Ebedî Hayat”ta ise, dünya hayatının tek tek muhasebesini yapan kahramanın Mizan’ın bir kefesine konan günahları sevaplarından ağır gelir. Ancak son olarak Mizan’ın diğer kefesine aşkını ve merhametini koyunca, onların ağırlığı sayesinde kahraman imtihanı kazanır ve böylece ebedî hayata kavuşur.

Er ya da geç bir gün mutlaka gerçekleşecek olan kıyamet, hesap günü, dünya

⁷ Adı geçen metnin her yıl Nurettin Topçu’nun vefat tarihi olan 10 Temmuz günü Bursa’daki Yıldırım Beyazıt türbesinde Yıldırım’ın huzurunda okunmakta olduğunu da bu vesile ile belirtelim (bk. *Yıldırım’ın Huzurunda-Nurettin Topçu*, ed. Mustafa Kara, Bursa 2017, s. 16).

hayatının bir bakıma muhasebesinin yapıldığı bu hikâyelerde, dünyada iken hakikati görmenin, ilahi lütfâ erişmenin, sonunda da mükâfata kavuşmanın verdiği huzur farklı bir anlatımla dile getirilmiştir.

Kitaba sonradan ilave edilen ve hikâyeden çok bir deneme havasındaki “Yer-yüzünün Yarınki Manzarası”nda, zulme karşı sonunda mazlumların zaferi anlatılır.

Oldukça uzun bir hikâye olan “Tıbbiyeli” ise, yine daha önce gözden geçirdiğimiz hikâyelerdekine benzer şekilde hizmet aşkıyla tutuşan idealist bir gencin bunalımlarıyla ezilen, hor görülen Anadolu kadını ile sahtekâr din adamları, ama sonunda selâmete kavuşan kahramanın macerasına tahsis edilmiştir.

Sembolik bir anlatımla Cumhuriyet’i kuran kadronun bir kısmının eleştirildiği 1939 tarihli “Çalgıcılar” adını taşıyan hikâye ise, daha önce bazı talebelerin notları dolayısıyla İstanbul’dan İzmir’e sürülen Nurettin Topçu’nun, bu sefer, hâl ve hareketleri daha yakından takip edilmek üzere, İzmir’den İstanbul’a, Vefa Lisesine tayinine vesile olur.⁸

Toparlayacak olursak, *Taşralı*’daki olumlu kahramanların sayısı diğerlerine göre daha azdır ve bu kahramanlar mücadele etseler de, olumsuz kahramanlara karşı bir şekilde yenik düşerler. Ancak hikâyeleri dikkatle okursak, yazarın, olumsuz kişiler aracılığıyla olumluyu göstermek istediğini fark etmeyi biraz da okuyucunun ferasetine havale ettiğini anlarız. Nurettin Topçu’nun hikâyelerinde de “köy edebiyatı” yapılmakta ya da 50’li yılların “köy gerçekleri” dile getirilmektedir, ama onun olaylara ve insanlara bakışı, konuyu ideolojik anlamda istismar eden devrin diğer yazarlarından çok farklıdır.

Daha önce de sözünü ettiğim gibi bazı hikâyelerde yazarın özellikle tabiat tasvirlerinin olağanüstü güzellikte olduğunu söylemeden geçemeyeceğim. Bunlardan benim dikkatimi çekenlerin başında “Dam” hikâyesinde köyün muhtarı ile birlikte trenle Ankara’ya giden Aşur’un gözüyle anlatılan tabiat olduğunu özellikle belirtmek istiyorum.

Başta da belirttiğim gibi, hikâye yazmakta herhangi bir iddiası olmayan, yazıp yayımladıklarının bir kısmında hikâye türünün gerektirdiği herhangi yapı, kurgu ve anlatım özellikleri taşımayan *Taşralı*’da yer alan örneklerde bir okuyucu olarak biz daha ziyade zulme uğrayan, ıstırap çeken, cehalete kurban giden Anadolu insanının dertleriyle dertlenen, onların acılarına ortak olan, onlara hizmet aşkıyla yanıp tutuşan mustarip bir ruhun çırpınılarıyla karşı karşıya geliriz. Fikrî yanı ağır basan bu hikâyeler, daha sonraki yıllarda gelişecek ve belli bir insicama kavuşacak olan Nurettin Topçu fikriyatının da bir bakıma temel esaslarını oluşturacak mahiyettedir.

8 İsmail Kara, “Topçu, Nurettin”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, C XLI, İstanbul 2012, s. 251.